

FANCH-GOS,

PE

PERAC HAC ABALAMOUR;

HA

MICHEL-PIPI,

PE

AR FARCEB BRETON.

E MONTROULEZ,

E ty LÉDAN, Imprimer-Librer. — 1837.

MIGNON LENNER.

Cetu amà c'hoas sul Levric pehini marteze, a ello plijout d'ec'h, dre ma ranferm meur a dra agreabl da c'houzout.

Beza e zeus, evit gûr, levriou gallec, e pere e zeo ranfermet an traou-ma oll; mes evit o c'hompren e zeo ret gouzout ar gallec: da c'hortos se, ec'h ellot bepret desqi ar pez so ranfermet an emà, e *Simon a Vontroulez*, e *Beilladegou tud divar ar Meas*, e *Guizigues ar Pautr Còs Richard*, et *C'honferançou Carius*, etc. Rac, evel a leverer: da c'hortos caout boutou un den maro, e renquer bale diarc'hen. Felvezout a ra din lavaret penos e tleer bepret profita hac orni ar speret demeus al levriou mad a so scrifet e brezonec, da zeport ma vezo disqet ar gallec; rac certen mad eo en em angravo dounnoc'h er speret, hac a vezo calz muioc'h a blijadur o lenn ar pez a gompren, egueto lenn ar pez na gompren get.

Dre ma zeo an descadurez un ezom, ma zeo ar studi un dever, e vez merus nonpas ellout en em renta cont-demeus ar remercou simpla a sco bemdez hon daoulagad: a hend all, ha na gaver get er memes amzer er studi plijadur ha profit?

Yaouanc ha còs e questioner, hac e c'houlenner alies PRAC? Rac-se eta, evit ho contanti, hon eus sonjet ober al Levriemà, evit ellout amusi ar momentic benac al Lenner.

FANCH-COS

HA

MICHEL - P' I P I.

G. PERAC en amzeriou tom, ha dreist oll en un amzer arneu, e zomp-ni lourd, scuis ha dies?

R. Abalamour an ear, sqignet dre an domder pe carguet a c'hlebor, na boez mui varnomp gant nerz avoalc'h evit delc'hel ingalamant an hini en em gav en diabars ar c'horf, hac an ear interior-se ouz en em sqigna, a occasion ar genamant a santomp neuze.

G. Perac e crev ar c'histin gant trous, pa n'o fabuter qet qent o laqat el ludu tom?

R. Abalamour an ear ranfermet dindan ar blusqen; o tout d'en em sqigua dre an domder, a agis gant qement a nerz, evit en em digueri ur passach, ma eprouv qement a resistanc; evelse ive, pa vez teo ar blusqen, en em fraill gant trous bras. Na eru qet se, pa ve faou;

let ar gujstinen; rac an ear, ouz en em sqigna, a guez
ur passach dre behini ec'h achap libramant.

*G. Perac, pa laqer dour pe vin en ur voutaill gant
un antonouer, e suill hep m'en em garg ar voutaill?*

R. Abalamour an antonouar a stouf just gouzoug ar
voutaill, ha na lez nep passach d'an ear interior, pehini
o veza chaseet dre an dour, eus a behini ar poez a so
crénvoc'h eguet hini an ear, a so forcet da sortial dre
digor an antonouer, hac a bouls an dour.

G. Perac, pa rër tân, e pign ar mogued?

R. Abalamour an ear a encern an tân, o veza sqignet
dre an domder; en em sav varzu an nec'h, en eur dreina
al lodennou vian eus ar mogued, pere a so scánvoc'h
eguet re an ear; evelse un dra scánv, plonjet en dour, a
deu atao var gorre.

*G. Perac e varv ar pesqet en ur stanc, pa vez
scornet stard ar stanc?*

R. Abalamour an ear necesser d'o alanad, ha dre se
d'o buez, na ell mui êruout en o bete. Important bras
eo eta ober toullou e meur a andret eus ar scorn.

*G. Perac na dleer qet laqat an dud beuzet o fenn
d'an traon?*

R. Abalamour ma zeo nebeutoc'h an dour o deus
evet e deus o asphixiet eguet ar manq eus a droydelladur
an ear; mar laqer eta o fenn d'an traon, e zeo ur güir
vuyen d'o mouga, en eur brodui un dastum goad etrezec.

an empen. Ret eo, evit o c'belvel d'ar vuez, essât re-
blissa troydelladur ar goad dre un domder moderet, dre
frotteres, dre implich liqueuriou crén; ret eo c'hoesa,
gant ar guenou, en o frounellou, hac en o guevou me-
mes, ha dreist oll, o zalc'hel astennet en eur situation
naturcl.

*G. Perac, en eur c'haou leun u vin en goïdiguez,
ur c'houlaouen na ell qet chom alumet?*

*R. Abalamour ar vorennou pere a achap eus ar güin
neuze, hac a ramplac an car, ne dint qet a natur na da
antreteni nac an tãñ nac ar vuez; rac un den pehini a
plantse e fri e touf bon ur variqueu vïn e goïdiguez evit
rusta ar voren, a guësle reud maro, evel scdet gant ar
gurun. Guelet e zeus meur a exempl.*

*G. Perac, pa bourmener var ar meaz epad nos-
veziou caer an nevez-amzer hac an discar-amzer,
an dillat en em c'holo a c'hlebor?*

*R. Abalamour tomder an deiz a sav e morennou,
moguedennou, pere, ouz en em yena, adalec ma en de-
veus achuet action an col, en em stard hac a goez a
nevez en glao meurbet fin : se eo ar pezh a c'halver ar
gouzier.*

*G. Perac ar plant hac an deïllou a so goloet a va-
nac'hou dour goude un nosvez gaer a amzer nevez
pe a ziscar-amzer?*

R. Abalamour ar voren a so en em savet epad an

deiz, seziet dre frescadurez an n'ôs, en em stard hac a goez dre effet e hoesder; en em staga ra ouz qement tra a so exposet d'an ear libr: se eo ar peza c'halver ar *glizen*.

G. *Perac na remerqer qet a c'hlizen, peguement benac e vez bet an n'ôs caer bras, pa vez bet avel bras?*

R. Abalamour action an avel a zissip ar vorennou, hac a ampech o stardidiguez.

G. *Perac ar yeot en em c'holo avichou a damouigou scorn guenn epad an nosveziou caer?*

R. Abalamour yender an n'ôs o sesissa ar banac'hou glizen, pa vez an ên pur bras, ar banac'hou-se en em gonyertis en tamou scorn, pere a hanver *reo-guenn*.

G. *Perac e ra brumen?*

R. Abalamour ar vorennou hac ar voguedennou pere a so en em savet eus an douar, stardet dre ar yepien, ha re bonner evit en em delc'hel re huel en ear, a chom neuze izelloc'h, e pelec'h ec'h alteront transparanc an ear, hac a goez a lodennou en glap munudic.

G. *Perac en em dissip ar vrumen?*

R. Abalamour elvennou an eol a dreant anezan, en sqign dre effet o zomder, ouz en renta scânvoc'h, en angach d'en em sevel e form a goumoul, pe en dismant antieramant.

G. *Perac e veler réo-guenn pe frim?*

R. Abalamour an objedou da bere en em stag ar vru-

men, ouz en em gaout goal yennê, ar banac'houigou glao en em scorn qerqent, hac a c'holo evelse brench ar gônez, ar plant sec'h, bleo ha baro ar beacherien, etc.

G. Perac carosennou güer ar prenestou en em c'holo a rêo-guenn et goudn?

R. Abalamour an ear interior, pehini a so tom ha c'arguet a voren en em doug diouz ar garosennou, hac e coll neuze e domder, ec'h abandon'er memes amzer an humidite a zalc'he en dissolvanc; ar voredennou-se en em stard, en em arrêt diouz ar güer, ha mar teu ar yenien exterior da veza re lem, en em chenchont en scorn.

G. Perac an oll gounabrennou na savont-int qet er memes hueldet en ear?

R. Abalamour, mar deb clarifiet ar vorenou eus a a bere en em formont, e parvenont da un hueldet vras aroc en em starda en gounabrennou; er c'hontrol, ar voguedennou ar grossiera, o veza pbunitroc'h, en em stard gentoc'h hac a flot en ur c'hevren izelloc'h.

G. Perac ar gounabrennou a brodu glao?

R. Abalamour ar banac'houigou dour a gompos anezo, o tont d'en em unani, a form banac'hou re bouber evit ma elfe an ear o souten; neuze e coezont var an douar trainet dre o foer o-unan.

G. Perac e comzer eus a c'hlaogoad, souffr, etc. etc.?

R. Abalamour ar bobl ignorant a guemer, hep examiua, evel goad, souffr, etc., ar pezh a so control da se. Tud savant o deus prouvet penos ar signou-se a broven demeus a ur seurt poultr plant anlevet-gant an avel ha tolet avichou pell bras. Evit ar glao tân, beza e zint certenoc'h, mes cita a rêr nebeut a exemplou.

G. *Perac ar glao a burifi un ear?*

R. Abalamour-ma tiscar ar voguedennou a sorti ouz an douar, peré eu em dastum en ear epad deveziou a sec'hor. A hend all, ar glao a fresca an ear, rac al lec'h eus a behini e coez ar glao a so atao yennoc'h eguet'al lec'hiou a so tost d'an douar.

G. *Perac e coez grizill e creiz an hân.*

R. Abalamour ar vorennoù o veza meurbet distrizet dre an domder, a bign huel bras, e pelec'h ar yenien o c'hemer hac o rent d'abord en tacadennoù dour, ha neuze en scorn.

G. *Perac ar grizill a so avichou qer bras evel ur graouen pe ur vi?*

R. Abalamour ma teu meur a c'hreunen d'en em unani assambles en eur goeza, pe autramant pa o devezs recevet un degre a yender avoalc'h, e scornont an oll beradouigoù dour a douchont en eur goeza, hac e teuont neuze da veza evel un dastum demeus a vour a gouch scorn; dre se eo e zeq ar grizill bras atao goal begueg.

G. *Perac na gléyomp-ni nemet ur vech hep qer*

ar memes son, peguement benac n'hon eus diou seouarn?

H. Abalamour ar son a sco lodennou pere o deus ur poent a union commun en cmpen. Na eprouvomp get eta nemet un effet, mes doubt eo demeus ar pez a vez, ma n'hor bez nemet ur seouarn.

G. *Perac en deiziou caer eus an han, an eol o sevel a so accompagnet eus a un avel fresq ha scanv?*

R. Abalamour tonder an eol o sqigna an ear, er forç da occupi ur spaç brassoc'h, ha da chasseal an ear tosta, pehini en em sil neuze etrezec an andrejou e pelec'h e cav nebeutoc'h a ampechamant.

G. *Perac en hor broyou aveliou ar Sav-Eol a so peurvuia sec'h?*

R. Abalamour ma treuzont calz a gontreou douar, nebeut a vōriou, ha na ellont dre se en em garga a vorenou gleborec.

G. *Perac avel ar C'hreis-Dez a so tom ha gleborec?*

R. Abalamour an avel-se a deu deus an Afriq pe demeus a gontreou an domder, a bouls dirazàn morennou tom; neuze e tremen a uz môr ar Mediterranee, e pelec'h en em garg a vorenou glebor en em chench en glao, pa zint seziet gant yenien hor brô.

G. *Perac an avel Nord a so yen hac alies glaoyeod?*

R. Abalamour an avel-se a deu deomp demeus a

vroyon penñ ar bed, e pelec'h e zeus menezion seor
 eternel, pere a sqign ur yenien vras meurbet. An avel-
 se, a hend all, a dreus calz a vôriou eus a bere ar vo-
 rennou a form gounabrennou a zigas gantàn.

*G. Perac an avel Gornauc, pehini a dreus an
 Ocean, na ro get atao glao?*

R. Abalamour an avel-se, c'vitàn da zont eus ar gornauc
 pe deus a hep poent all e pelec'h ec'h ell en em garga a
 vorenou, a c'houez avichou en ur seurt direction, mar
 t'issip ar vorenou-se en un hueldet avoalc'h eus a eaf
 evit ma ellint en em starda dre ar yenien, hac en em
 reduisa en tacadenou glao.

G. Perac an avel a ra trei ar velinou avel?

R. Abalamour pèvar asqel ar velin a so evel gen alies
 a linvier, hac e presantout o faç a gostez d'an avel. An
 nerz a agis hep cess var ar peder asqel-se, troet a du, o
 forç da arguila; hac e zeo en eur guemer ar-mouvamant-
 se e troont hep en em arrêti.

*G. Perac certain plant a zivoan var an-touriou,
 var ar vuraillou?*

R. Abalamour an avel a sav, gant ar poultr, an had
 eus ar plant-se, pere a so laquet da germi dre ar glao.

G. Perac an dour a deuz ar sucr, an holer, etc.?

R. Abalamour lodennou an dour, ous en em sila
 er sucr hac en holer, a zisparti al lodennou o
 e'hompos, hac e reduisont anezo gen munut, m'en em

sqignont neuze e peb lodennic eus an dour.

G. *Perac, pa blonger e fouç ar môr, dre sicour ur poes, ur voutaill gollo ha stoufet mad, en em garg ar voutaill-se a zour e nebeut amzer?*

R. Abalamour ar voutaill, dre fouç da zisquen, a so en em gavet en couchou dour qer pōnner, ha dre effet ar stardidiguez, certen lodennou holen munut bras o deveus en em grêt ur passach adreus dre ar voutaill, hac a so autreet enni, gant lodennouigoù dour.

G. *Perac eo sall an dour môr?*

R. Abalamour ma talc'h en teuz lodennouigoù holen a denn deus an ear, ha marteze ive demeus a ur min benac en em gav e fouç ar môr; mesqet eo demeus a vatiériou (soufrec) pere a ro dezi un c'hoervder disportabl; ranfermi a ra ive sustancou anevale^h pere a broven eus a digomposition ar c'horfou, hac a vreit bemdez en e c'hreiz.

G. *Perao an dour glao, pehini a broven gousscoude eus a voren ar môr, a so douç?*

R. Abalamour an dour môr o sevel en moren a abandon an holen eus a behini eo mesqet, ha generalamant an oll matieriou pouper na ellont qet en em sevelevelti.

G. *Perac, pa c'houlonterer ur voutaill leun a zour, an dour a sorti d'abord difficilamant?*

R. Abalamour an ear exterior a ra dabord ampechamant da ziver an dour; mes qerqent ec'h antre nebeut

ha nebeut er voutaill, hac e sicour an douz da sortial.

G. *Perac, mu scuiller dour en ur gobelet, ha mar scuiller neuze güin goustadic var un tamic scàn a vara, placet er gobelet, ar güin en em dalc'h var an dour, hep en em vesca gant an dour?*

R. Abalamour ar güin a so un nebeudic scänvoc'h eguet an dour. Ober a rër se memes hep barà. Avoalc'h eo scuilla ar güin a dacadennou ha gant eves. Dabord e velet ar beradennou o vont d'ar fonç hac o pignat qerqent var gorre.

G. *Perac, pa vesqer güin gant dour, ha pa blonjer neuze enne beg ul lizieren, pe un tam mezer trempet er güin, ha a ve placet ar beg all en ur vessel gollo, përac en em separ ar güin diouz an dour?*

R. Abalamour ar güin en deus muioc'h a affinite, da lavaret eo, en em unan guellóc'h gant ar güin eguet gant an dour; en em denna ra eta etrezec an andrejou güinec eus ar mezer, pehini outz en em gaout souden re c'hleb, a lès cuëza er vessel gollo ar pez en deus a re.

G. *Perac un tam houarn hac un tam coad deus ar memes vent, n'o deus-int get ar memes poes?*

R. Abalamour an toullouigou meurbet bian en em gav er c'hoad a ro ur golonterez brassoc'h eguet an houarn. An houarn a so c'hoccoc'h eguet ar c'hoat.

G. *Perac un den lard a neuz ézetoc'h eguet un den treud?*

R. Abalamour al lard a so nebeutoc'h stard eguet ar c'hig, ha dre se scanvoc'h.

G. *Perac ar rivierou o deus o sourcennou e traon ar menezioù?*

R. Abalamour ar menezioù, dre o hueldet, a denn dezo ar goabrou, a bresant muioc'h a blaç d'ar glao ha d'ar vrucennou, hac e zint a hend all goloet a erc'h a deuz a nebeut, hac a brodu diredadou cunctinuel. An diredadou-se a dreant en calon au douar, a sil adreus d'ar reyer, hac a achap e traon ar menezioù.

G. *Perac e teu an dour sac'h d'en em gorrumpi?*

R. Abalamour deillou, plant ha traou all en em dastum euni, poulset gaut an avel, pe treinet gant ar glaoerier, hac eu em digompos; an amprevaneta dol o viou, pere a deu souden da c'hôvi, hac a brodu un niver bras a brévet, pere, goude o maro, a zoug ar breinadur.

G. *Perac en em burifi an dour red?*

R. Abalamour ar mouvamant o deus en o red, a laqa hep cess an ear da antren en o lodennouigoù, hac a ampech ar goydiriguez; dissolvi ha morenna a reont an oll matierou breinus hac ar principou a gorrupcion a deu dezo demeus an douar; leusqel a reont var ar bordou, dre effet o boujamant, ar sustauçou na ellont get da aizober.

G. *Perac e zeo ret caout nebeutoc'h a dan var ur menez evit laqat an dour da vervi, eguet var ur d'enen?*

R. Abalamour stardadur an ear o veza nebeutoc'h crén en andrejou huel, an domder en em sil en dour a domer en deus muioc'h a facilitate evit diblaci al lodennouigou eus an dour.

G. *Perac an dour pur a anlev nebeutoc'h an tarchou, eguet an dour lijou?*

R. Abalamour er güelc'hadur, ear beoc an dour en em stag ouz ar mezer hac a deuz ur c'houch scàn v e pehini en em gav an tarchou; an operation a so primoc'h mar cresquer nerz an dour, hac e zeo ar pezh a êru pa laquer luda da veri pe pa deuzer pe saon pe ar suc eus afluđu.

G. *Perac e veler er gouân ur vogueden o sortial deus ar fri pe deus ur guinou?*

R. Abalamour ar voreden a chasse gant an balan en em gav er gouân ractal sesiet ha stardet dre ar yenien; da lavaret eo, penos an domder a zalc'h ar vorennou en teuz o tremen en ear yen evit en em laqat ingal pe en em sqigna er memes tra dre oll, lodennouigou moren en em dosta, hac o tont da veza brassoc'h, en em disquezont; qementse n'en deus lec'h, en hân, nemet diouz ar mintin, pa-zeo remercabl frescadurez an ear, mes en creiz an deiz, an domder, elec'h achappi diouz ar voren a behini e eomzomp, en em multipli er c'hontrol hac o digas c'hoas davantach; evelse ive e zint-oll invisibl.

G. *Perac e frot ar c'hicher o dioulscouarn gant o fao, pa die ober glao?*

R. Abalamour ar c'hlebor en em sqign en ear, ouz en em introdui ivez e bleo an anevaled-se, a ro lec'h da galz a vouyamanchou a ra un drebron pehini a fell d'ar c'hicher laqat tremen, ouz en em grafa. An dud a sant eur seurt effet et memes cas; e bleo a zigas ivez drebron dezo.

G. *Perac ec'h aparis an en glas deomp?*

R. Abalamour an ear a garg ar bed, e devcus ar pouvoar da lonca an oll saziou; sepet ar glas pehini a gonserv.

G. *Perac, pa seller en dour, e veler ar penn d'an traon?*

R. Abalamour gore an dour a dle beza ataq en distanc ingal ouz ar c'horf a bresanter dezàn; eyelse, p'en em seller en dour, dre ma zeo an treid an tosta, e sint merget da guenta; ar penn, er c'hontrol, o veza ar pella, a vezo merget en un distanc ingal eus ar gore hac a haris pelloc'h eguet an treid.

G. *Perac e veler avichou ur ganeveden, pe e ra gluo, pe ne ra get?*

R. Abalamour ar ganavedennou en em form dre digomposition saziou sclerius an dacadennou glao. Ar burzudou-se na observer nemet pa en em guever placet etre an eol hac an oabren var behini ar ganeveden en em dessiq.

G. *Perac ar c'hoat brein a haris scler en devalligen?*

R. Abalamour ar c'hoat-se en devez ar vertus d'en em intra, evit el lavaret, demeure an effet sclêrigennus, pehini en em sqign en devaligen.

G. *Perac ar c'hicher a voel goelloc'h eguet an anevalet all en devaligen?*

R. Abalamour mab o lagad o veza goal ledan, e recevont epad an nos calz muioc'h a sæziou eguet ar re-all, ar gaouen hac an oll lapousset nûs a so er memes cas.

G. *Perac al loar, pehini so biannoc'h eguet ur stereden, a seblant deomp calz brassoc'h?*

R. Abalamour al loar o veza tostoc'h deomp, en eua bresant d'hon daoulagad dindan ur sêçon digorroc'h: ar figuren a verq var fonç al lagad a so eta brassoc'h eguet hini ar stered.

G. *Perac an Eol hac al Loar a seblant deomp brassoc'h pa savont pe pa guzont, eguet pa zint sauet a us deomp?*

R. Abalamour ar sæziou a den deomp deus an astrou-se, o treuzi adreussoc'h hon ear, en em sqign un nebeut er vorennon a so a dost d'an douar.

G. *Perac eus a fonç ur punç e veler ar stered e creiz an deiz?*

R. Abalamour e fonç ur punç squeud' ar stered a so crévoc'h eguet hini sclêrigen an eol; rac sæziou ar stered a goez son var an doulagad, hep beza bet feplêr gaut nep sæzen all; sæziou an eol, er c'hontrel, o veza

lancet a gostez, na scoont an daoulagad nemet goude beza bet seplét dre ar saziou pere en em oper var mu-raillou ar punç.

G. Perac e zeo tom an dillat gloun er gouân?

R. Abalamour an dillat-se a so cuoduerien fall a domder; delc'hel a reont, dre gousecant, hini ar c'horf, hac en ampech da vont er meaz.

G. Perac e zeo dangerous en em abrita dindan ur vezen epad un arneu?

R. Abalamour ar goez, o veza beguec, a ra effet ur paracurun; chass a reont eta deze ar matier curun, hac a occasion alies un discarg var an dud imprudent a ya da glasq un abri dindan o deillou.

G. Perac ne zeus nep danger diouz ar gurun, pa vet en dour?

R. Abalamour a re eus a vatier ar gurun en em les cundui qen buan dre an dour, na ra nemet raza an traou glebiet.

G. Perac na dleer qet son ar chleyer evit pellat ar gurun?

R. Abalamour an tougiou o veza ordinalamant goal huel ha beguec, a denn dezo ar gurun, dre mouvamant ar c'hloc'h, a form ur red a denn ar gurun elec'h ec pellat. Ha c'hoas, ar c'herden o caout ur vertus a gundu, a gommuniq ar red d'ar sonerien imprudent, pere a beris evelse alies, victim demeus o ignoranc.

G. Perac e cresca ar glao ractal goude ar gurun?

R. Abalamour matier an arneu, eus a behini an dis-
earg a brodu ar gurun, en eur guittât ar gounabren e
pehini e voa dalc'het, a bermet d'ar strillou dour a rap-
fermé separet, d'en em unani, hac ar strillou-se deuet da
veza brassoc'h, a goüez dre effet o sonnerdet.

G. Perac e veler avichou luc'hed hep clêvet nep
tars curun?

R. Abalamour an tarsou-se a broven eus a un arneu
pell bras; rac sclêrigen ul luc'heden pehini en em formen
huedet un anter-leo en ear, a ell en em appercevi en
distanç a 45 leo; trouz ar gurun, er c'hontel, n'en em
sqign nemet arvez ur sazen a bemp pe c'hoec'h leo.

G. Perac e clêver an aliessa ar gurun ur pennad
goude ma vez goelet an tars curun?

R. Abalamour ar sclêrigen a veach gant un hevelep
buander, mar red 70 mil leo dre seconden, a sco hon
daoulegad er moment meñes eus an drous; mes ar son na
red nemeur nemet 8 pas hep seconden : naturel eo eta ma
velimp al luc'heden aroc clêvet an tars, dreist oll mar
sco pell diouzomp. Gallout a eller hanavezout pegueit
eniâ ar gurun dre an anizer a dremen etre apparition al
luc'heden hac an tars curun. Mar tremen ur seconden,
e zeo ur breuven e zomp en distanç eus a vil pas deus a
gounabren ar gurun; hac evel ma sco al pouls var dro
ur vech hep seconden, qen alies a vech ar sco en em
neveza etre al luc'heden hac an tars, qen alies a vech e
zoar pell eus a vil pas eus a andret an tol curun.

G. *Perac e leverer e zeo util an erc'h d'an douar?*

R. Abalamour, en eur c'holo an douar, e preserv an edou deus ar scorn, en eur gonservi ar memes degre a yenien a so bet necesser d'e formi, pehini eo an hini a c'henta scornadur. An erc'h a brodu ive d'an douar ur glebor pehini en em gonserv pelloc'h eguet hini ar glae-
yer, rac treanti a ra hac en em sil davantach en eur deuzi hac ouz en em renta e dour. Mes un errol eo credi e trua an erc'h an douar.

MICHEL-PIPI, PE AR FARCER BRETON.

G. *Petra eo na repos na nos na deiz?*

R. Ur rivier.

G. *Petra a c'hourdrous ha na lavar guer?*

R. Ar bis.

G. *Petra a so just hac ingal e peb tra?*

R. Ar balançou.

G. *Petra eo hardissa tra so er bed?*

R. Rochet ur meliner, rac bemdez e paq ul laer dre e gollier.

G. *E pez amzer e ra an dent ar muia p'ouan d'ar bleizi?*

R. Pa grog ar chass en o'lesqennou.

G. *Pérac' e t'ro ar c'hi teir guech q'ent eguet cous-
get?*

R. Abalamour ne voar qet pelec'h e ma penn e vele.

G. *Pétra' n'v' doe biscoas na n'e vézo biqen?*

R. Neiz fogod e scouarn ur c'haz.

G. *Pérac' e réar fornion' er c'hariou?*

R. Abalamour na ell qet' ar c'hariou beza grêt er
fornion.

G. *Petra en deus q'erniel en e ziadraon?*

R. Ur sac'h

G. *Pehini eo propra deillen so er c'hoad?*

R. An deillen qelen eo, rac n'en ém dorcher qet ganti.

G. *P'eur'ed' e ra' muia a' boan d'an dent d'ar mes-
tri eguet d'ar servicherien?*

R. Pa zêbr re ar servicherien, herves e c'hrat.

G. *Pérac' e laqer q'entoc'h ur c'hoq' eguet ur yar
e beg un tour?*

R. Abalamour en ur laqat ur yar, ha ma teufe da
dosvi, ar v'etu en ur goeza d'ortic.

G. *Pere eo an dud na yeont qet d'ar procession?*

R. Ar re a' chom da son ar c'heyer.

G. *Peseurt tud a' chonit o buez en eur arguila?*

R. Ar gordennerrich.

G. *Pétra' n'v'et' Doue james, ar roue ralamant,
nac ar paysant alies?*

R. Is' bal.

G. *Perac un den bian a so colerussoc'h e guet un den bras?*

R. *Abalamour ma zec tostoc'h e galon diouz e vestl.*

G. *Pehini eo al loen an henvela ouz ur c'haz?*

R. *Ur gazes.*

G. *Petra eo an diou galeta tra so er bed.*

R. *Calon un avaricius ha penn ur vaouez.*

G. *Perac en em asten an eugenet?*

R. *Abalamour na ellont get azeza.*

R. *Petra a so guenn evel an erc'h, glas evel prat, douc evel lez, c'hoero evel husuill, caled evel coad, ha boug evel aval?*

R. *Ur graouen glas.*

G. *Piou en deus dent houarn, hac en eur debri a gri atao, hac a grog alies er re a ro dezàn da zebri?*

R. *Un esqen.*

G. *Petra eo en em goulonter dre e benn d'an nec'h, hac en em garg dre e benn d'an traon?*

R. *Ur punc.*

G. *Piou eo an dud a garfe beza born?*

R. *An dud so dall.*

G. *Piou eo a ya hac a deu, ha na chanch james a' blaç.*

R. *Un ndr.*

G. *Piou eo ar re a c'hano er bloa-mâ diou vech, gant treid griffou, baro plun, ha guinou corn?*

R. *Ar yer*

G. *En cant goele goarnisset, pet oreiller a vanco?*

R. Nicun, rac na ellont beza goarnisset hep oreiller.

G. *Piou en deus e gôf adrén?*

R. Gar an den.

G. *Petra a so guelet beo, a so bet guelet maro, hac a so bet guelet beo goude e varo?*

R. Ur c'houlaoüen, pehini a lazer hac a alumer.

G. *Pehini eo ar men preciussa ha necessera?*

R. Ar men mêlin.

G. *Petra a so gollo en nôs, ha leun en deiz?*

R. Eur boutou.

G. *Me ameus ho quelet e pelec'h ne zoc'h bet biscoas na ne yéloc'h, na ne ellit beza : lavarit din pelec'h?*

R. En eur mellezour.

G. *Daouzec lapous a voa var ur branc; tenna a ris varne, hac e lazis unan : pet a chommas?*

R. Nicun, rac ar re-all a nijas quît.

G. *Mar teuont, ne deuint get; ma na deuont get, e teuint.*

R. Ur goas a had piz, hac a lavar : mar teu an dubeet, ar piz na deuint get; ma na deu get an dubeet, ar piz a deuyo.

G. *Peseurt differanç so etre ur bärner hac ur bazen?*

R. Eleal, ur bärner a ra sevel an dorn, hac ar bazen a laqa sevel an an troad.

G. *Petra a reomp oll er memes amzer, paour ha pinvidic, côs ha yaouanq?*

R. Avanc en oad.

G. *Petra a vel ur born a vuioe'h eguet an hini en deus e zaou lagad?*

R. Eleal, ar born a vel daou lagad da un all, el lec'h emâ gant e zaou lagad na vel nemet unan d'ar born.

— Eur c'higuer pehini a zougue atao lunedou var e fri, rac bêr-velet en devoa, o veza collet anezo, a guemas re all, eus a bere ar güer a vrasae calz au traou, ar pez a reas derañ prena tri lüe evit tri eugen.

— Evit caout ar c'horaz bêr, e zeo ret caout ur bacamant da ober da Basq.

— Un autrou en devoa ur bern attret etal e dy, hac a lavaras d'e zomistiq ober un toul evit o lagat. — Mes, autrou, eme emâ, pelec'h e laqin-me an douar a den-nin? Imbicil, eme an autrou, gra un toul qer bras, ma ello tout antren ennàn.

— Un devez ec'h ejot da lavaret d'un autrou e voa crog an tân en e dy. — Qerzit, emezàn, da lavaret se greg; me n'en em emellàn qet demeus an tieguez.

— Ur mevier bras, prest da vervel, a lavaras da ur mignon rei dezàn ur banne dour, rac selvezout a ra d'in, emezàn, en em reconcilia gant va adversour.

— Ur goapaer fall a rancontras ur vreg a voa var gwein un azen : bonjour, emezàn, mam an azen : bonjour, va buguel, eme an an hini gos.

— Ur paysant a yas da gonsulti un avocat, pehini a lavaras dezàn : Va mignon, chom aze ur pennadic; bre-

maic e teuin da caout. Ar paysant a chommas, mes pell-amzer; scuiza rê, mes an avocat a guemere e amzer, rac en e blijadur a voa diouc'h taul. Evit en em dise-noui, hon den en em laqas da sellet ouz an traou brao a voa er gambr. Chom a eure dirac poltret ar president, e traon pehini e voa ar peder lizeren-mâ : P. P. Q. P., perc a sinifie : Pierres Pochard, Qenta President.

Ac'hanta, eme ar president, pehini en devoa carguet mad e gôf, hac a erruas neuze : Ha te voar petra a sinifi ar peder lizeren-se? E seiz autrou : *Paysant, paour, qemer paciantet.* Ar president, contant eus ar respont, a guempennas aslet ar paysant.

— Un devez un horistal a glêvas lavaret e voa ul lein vras en un ty evit accordi var demezi ar verc'h. E gôf a voa get goullo hac un tambourin, hac e sônjaz trapout e lein marc'had mad. Bonjour, emezàn, en eur antreal en ty. Clêvet emeus lavaret e teuezit ar verc'h, hac e roit dezi daou vil scoët. Ur bropositiou emeus da ober dêc'h hac ho laqaj da c'houit mil; mes un nabeudic amzer a rancou da gaout evit e explica. — Ma! eme antad, azevit ouz taul hac e leiusomp assambles da c'hortogse. — Emâ na c'houlenne get guêlloc'h, hac a zêbras evel pêvar.

Pa voe leinet, e c'halvas ar mestr a gostez, hac e lavaras dezàn : — Va mignon, daou vil scoët a roit gant ho merc'h; roit-li din-me, hac en em gontantin gant mil scoët; evelse e chommo ar mil all ganêc'h.

Trugareqêt, e voe, hac er pedjot da sortial dre belec'h ar vacannerien n'o devoa qet laget a vein!

— Ur paotr saout en em glêm s' d'e vestr, pehini a voa avaricius meurbet, ne roe ar mevel bras dezân bennos evit e goan, nemet un tam bara hac ur batatezen. Galvet e voe ar mevel bras, hac ar mestr en ur goler derrubl, a lavaras dezân : — Penos, canfard, ha gûir eo na roas bennez d'ar potric qez-mâ evit e goan nemet un tam bara hac ur batatezen? — Ta sur, va mestr, eme ar mevel : — Eh bien! eme ar mestr, dre na fell din e ve bevet mad ar potric-mâ, ha vangit qet livisigen da rei dezân bennos evit e goan..... ur penn-oigona hac ur batatezen.

— Un ozac'h a voa eat en qer da gonsulti un avocat, hanvet an A. Ebeul; mes dre na vouit qet e hano, nemet hini ar ru e pehini e chomme, e c'houennas gant ar bourc'his pelec'h e voa ty an A. Marc'h. Ar bourc'his a respontas dezân ne voa den er ru deus an hano-se; mes penos e voa dirac ty an A. Ebeul, avocat. Justament, eme an ozac'h, se eb; mes dre n'en doui qet deut d'e gaout abazoue pemp bloas, en deus bet antet avoalc'h da zont da veza marc'h deus e beul e voa.

— Un hostises a voa o verza gist en eur pardon, hac a grie var boes penn : D'ar gist mad! d'ar gist mad! C'hoec'h goennec ar voutaill; c'hoec'h goeunec ar voutaill!.... Ur forcer fall a voa en tu all eus an dauteu,

hac a grio ivez eus a nerz e gorsailen : Allôh, mignonnet, tostait..... D'ar gist mad! d'ar gist mad! Pévar goennec ar voutaill, pévar goennec ar voutaill. — Ah! eme ar vreg, ar fripon-se a vezo caus na verzin banue gist! Oll e liredet d'ar gist a bêvar goennec, hac en nebeut amzer e voe scarzet ar variqen. Anfin, pa voe golouneret, e teujot d'ar vreg, da c'houlen eus e gist, o sonjal e voa matoc'h. Mes, ô maleur! pa zeas da drei an alc'hoez, na sortie strill, hac li o coll paciautet hac o tenna ar bond.... Ne voa mann er varriqen. An hostis all en devoa grêt un toull e peun adréen eus e bariqen, ha goerzet evit pévar goennec gist ar vreg qez. Sonjal mad a rêr ne voa qet het o lavarat dezi peur e zeas en e rout, hep laqat e dreid en e c'hodellou.

— Un autrou, o tistrei diouz ar chasse, a voa prest da vervel gant ar sec'het; caout a reas ur feunteun, ha dre ma en devoa tom bras, ec'h evas dour en tu-all d'e ezom. Mes clân bras en em gavas en eur êruont en e dy, ha ne zalcas qet da vervel. E heritour, pehini a voa peur aroc, o tremen e qever ar feunteun-se, a lavaras gant ar brassa apaoudeguez, o sellet outi! Ah! feunteun miraculus! te a c'heus grêt daou dra gaer : te a c'heus yac'het va contr diouz ar sec'het, ha me diouz an naon.

PRONOSTICOU

TENNET EUS A STAT AL LOAR, HAC EN GENERAL
EUS A VEUR A DRA ALL.

Amzer fall.

Cundu an den hac an anevalet a zalc'h calz eus a
chenchamanchou an ear en e stat a starderez, a c'hlebor
a demps an ear, etc.

Pa dosta an amzer fall, ar rem, ar gouliou ancien,
ar c'heruiel treid a neveza ar boaniou.

Al lapouset dour en em sav var o fattou, a sco o
diou-esqel, a bouls criadennou hac a seblant eu em re-
jouissa; ar güennillet a nich izel bras; ar c'heguí a gân
diouc'h an nôs da heuriou digustum. An dubeet a sao
prim en ear.

Ar Plant.

An deillou melchen en em eüna; an ascolen a stribill
ouz un treust, en em stard hac eu em serr, lostou ar
c'hivni goez en em dro calz.

Traou hep buez.

An trous a bell a glêver güelloc'h; ar glebor ha calz
a draou; c'hoesidiguez ar c'hoad; ar c'hoes crényoc'h

eus an teil, an tñ languissant en oaled; ar moguet na
hign ñet eon; an hñsuil o coeza diouz ar chiminal.

PRONOSTICOU EUS AN EOL.

Sin a amzer gaer.

Pa zeo scler ha luguernus an eol pa zav; p'en em dis-
queuz en eul liou aour ha rñs, pa gousq en un eñ pur.

Sin a c'hlae, pa zisparis ar gouabrennou goude ar
sav eol.

Sin a arñeu, pa zeo encernet an eol, gant ur c'hele'h
guenn, pa zeo an ear brinet; var vor, tempest ha
corventen.

Ma tigor zezion an eol ar gouabrennou, en eur
formi mercou hir eñ ear.

PRONOSTICOU

TENNET EUS A INSPECTION AL LOAR.

An amzer a goulmanñ gant al loar a so constant
avoalc'h epad ul loden eus e zro.

Mar deo neat e c'heruel ar bevare dervez, ec'h eller
esperer amzer gaer epad pevar dervez aroc ar c'haun; hac
avichou epad tout ar mis; mar deo rñs ar c'heruel pe
encernet eus a ur rus blēm, ec'h eller lavaret e vezo a-
vel pe corventen; mar diut blēm ha rontie, ec'h eller
sonjal en glao.

Disgal loar scler a annonñ un amzer gaer; rus, avet;
tarchet, glao bras, tempest,

An aveliou a êru el loariou nevez hac er c'hannou
a annouc ur chenchâmant amzer.

Pa baris al loar brassoc'h, eguet an ordinal, pa baris
oval, pâl, goloet eus a ur voel tenval, hac encernet de-
meus a ur c'helc'h, qementse a so sigou a c'hlae.

Ar bempet dervez eus al loar a so sujetloc'h d'an tem-
pestou, herves remercou ar yartolodet.

Al loar o veza het euzet gant counabrennou, mar
c'hoez ar bêvare devez ayel Su, an amzer a vezo fall
epad oll padelez al loar.

PRONOSTICOU VAR AR YENIEN.

Sin a yenien eo :

Pa zeo vif tan an oaled, pa en em anllam buan ar
c'heuneud, hac en em dua en glapu.

Pa zeo nombrus ar stered, brillant ha bouius.

Pa en em dastum al lapousset en bandennou, ha pa
dostaont d'an ties.

Pa zeo sec'h ha ridet an daouarn.

Pa zeo divezat ar c'hoez-deillou.

PRONOSTICOU VAR AN AVEL.

Sin a avel eo :

Pa veler un niver bras a stered o coeza.

Pa zeo rus an eol pa ya da gousqet, pa za ar gou-
abrennou buan.

Pa zeo guenn an eol en eur sevel.

PRONOSTICOU BVIT AR GLAO.

Ar glao a c'hlebor an douar hac a sqign ar fresca-
durez hac ar frouesidiguez; carga a ra an eara vorennou
leo, a denn ar plant dezo, dre o deillou ha dre o c'hro-
c'henn. N'en deo nemet dre se en em vev ar plant eus
ar vroyou sec'h ha sablonus.

Tleout a r'er sellet evel sindu a c'hlaou :

1. Ar gounabrennou bras, du, gris, spaçus er me-
mes tra, pe dastumet evel meneziou pe reyer berniet.

2. Ur gounabreunic gris foncet pchini en em disques
en un tol en abardaeziou an han, var un oabr scler.

3. Ar gounabrennou en em dastum d'ar c'hostez
control d'an aveliou Su ha Cornauc pe a so poulsset dre
aveliou control, evel ma-zeo casi oll aveliou arneuec.

Ar gounabrennou a encern ar meneziou pe en em
drein en dro dezo ouz en em sevel varzu o lein.

Ar gounabrennou o tont diouz ar Su, hac ar re pere,
opposet d'an eol, a bresant liouyou ar ganeveden.

Lavaret a r'er peurvuia :

Deiz gouel Sant Medard, pa ra glao,

E ra daou-uguent deiz atao;

Ma deiz Sant Gerves, glao pa ve

E pad daou-uguent deiz goude.

PRONOSTICOU TENNET IUS AR GANEVEDEN.

Ar ganeveden diouz ar mintin (e cornauc) a vrec glao.

Caneveden diouc'h ar mintin,

A so devez ar pelerin.

Ar ganeveden livet caer ha doubl, sin glao.

Ar ganeveden a baris meur a vech bemdez, sin glao
abondant ha continuel.

Ar ganeveden goude ur sec'hor vras, sin glao abon-
dant.

Counabrennou disposet en curunennou, hac alies li-
vet a liouyou ar ganeveden, endro d'an eol ha d'al loar,
dreist oll pa sav au astrou-se, a so sinou glao abundant.

PRONOSTICOU EVIT AR SÊSONIOU.

Nevez-amzer glaoec : calz a foen, nebeut a hed.

Nevez-amzer yen : eost divezat.

Nevez-amzer tom : frouez prénvedec.

Nevez-amzer sec'h : hân humid.

Gouân humid : nevez-amzer humid.

Hân humid : discar-amzer sclêr.

Discar-amzer sclêr : nevez-amzer humid.

A. L'Écuyer

FIN.

V: I.